

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1886, kl. 10 f. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Till Bevillnings-Utskottet har hänvisats en af Herrar *Nils Persson* i Vadensjö och *M. Dahn* inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 32, hvori motionärerne, under förmenande, med hänsyn till den ifrågasatta tullbeskattningen å landtmannavaror, att andra lika verksamma medel funnes att upphjelpa vår betryckta modernäring, i sådant afseende anført:

»För en del år tillbaka uppblomstrade hastigt en näring (hvitbetssockerfabrikationen), som tycktes skola komma att i viss mån ersätta våra landtmän den ekonomiska förlust, som den af moraliska motiv förestafvade inskränkningen i bränvinsbränningen förorsakat. Men denna binäring till jordbruket, i hvilken man trodde sig hafva funnit en guldkälla för statskassan, qväfdes i dess utveckling genom mindre välbetänkta skatter på sockerbetorna, och de med så mycken förhoppning upprättade fabrikerne nedlades med undantag af en, som sedan dess oaktadt låga spanmålspris fört en tyngande tillvaro. Vore nu icke skäl att, då jordbruket lider af öfver höfvan tryckta konjunkturer, taga bort en skatt, som med afseende på statsverkets inkomster ej spelar någon rol, men indirekt drager mången million ur landet, på samma gång den i sin mån ligger i vägen för just detta intensiva jordbruk, som utgör vilkoret för den svenske landtmannens framtida existens. Med lika goda skäl, som man lagt skatt på sockerbetor, skulle man ju kunnat lägga skatt på mjölk m. m., men, i fall så händt, undras just huru det skulle hafva gått med vår mejerihandtering. Nog blir det alltid jordbrukaren och icke fabrikanten, som dylika skatter i sista hand drabba. Följden af sockerbetsskatten har icke heller uteblifvit. Under det vi importerera milliontals

Bih. till Riksd. Prot. 1886. 5 Saml. 1 Afd. 11 Häft.

skålpund socker, exportera vi (så att säga) till sockerfabrikerna och sockerbetsodlarne i Tyskland och Danmark tusentals svenska arbetare, som skulle kunnat hafva sin utkomst af samma näring i sitt fädernesland».

Ville man räcka jordbruket en hjälpsam hand, så borde man, enligt motionärernes mening, först borttaga eller lindra sådana skatter, som hämmade dess utveckling, åtgärder, genom hvilka intet annat yrke och ingen samhällsklass blefve lidande.

På grund häraf hafva motionärerne föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att hvitbetssockertillverkningsafgiften skall upphävas.

Beträffande beskattningen å hvitbetssockertillverkningen har Utskottet ansett sig här böra meddela följande öfversigt.

I Kongl. kungörelsen den 15 Oktober 1869 meddelades till allmän efterrättelse Riksdagens samma år fattade beslut, att tillverkningen af hvitbetssocker inom landet skulle åläggas särskild beskattning i förhållande till införselstullen å utländskt råsocker, men att undantag från denna bestämmelse skulle medgifvas sålunda, att nämnda tillverkning finge skattefritt bedrivas till den 1 Juli 1873, att från och med den 1 Juli 1873 till den 1 Juli 1876 tillverkningen endast ålades en skatt, motsvarande en femtedel, från och med den 1 Juli 1876 till den 1 Juli 1879 två femtedelar, från och med den 1 Juli 1879 till den 1 Juli 1882 tre femtedelar samt från och med den 1 Juli 1882 till den 1 Juli 1885 fyra femtedelar, allt af den vid dessa tider gällande tullsats å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard.

I Kongl. förordningen den 30 Maj 1873, äfvensom i Kongl. Maj:ts samma dag fastställda ordningsstadga för hvitbetssockerfabrikerna i riket, meddelades sedermera närmare bestämmelser angående ifrågavarande beskattnings uttågande, kontrollen derå, m. m.

Genom Kongl. kungörelsen den 2 Juni 1876 påbjöds härefter, att skatten från och med den 1 Juli samma år till den 1 Juli 1879 skulle i öfverensstämmelse med Kongl. kungörelsen den 15 Oktober 1869 utgöra två femtedelar af ofvanberörda tullsats.

I Kongl. kungörelsen den 25 April 1879 stadgades vidare, på grund af Riksdagens beslut samma år, att skatten jemväl från och med den 1 Juli 1879 till den 1 Juli 1882 skulle utgå med endast två femtedelar af nämnda tullsats. Den förhöjning i skatten, som enligt 1869 års Riksdags förenämnda beslut skulle ega rum från och med den 1 Juli 1879, uppsköts sålunda för ytterligare trenne år.

Slutligen beslöt 1882 års Riksdag, att äfven från och med den 1 Juli samma år afgiften för hvitbetssockertillverkningen skulle utgå med sist-

nämnda belopp, hvilket beslut kungjordes medelst den nu gällande förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 16 Juni 1882. Genom detta beslut hade följaktligen den af 1869 års Riksdag beslutade ytterligare progression af ifrågavarande afgift helt och hållet förfallit.

De skäl, som lågo till grund för 1869 års Riksdags beslut angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen, voro *dels* jordbrukets fordran, att hvitbetskulturen och hvitbetssockertillverkningen skulle betryggas mot ovissa och våldsamma beskattningsåtgärder, *dels* ock statsverkets fordran, att icke gå miste om en bland sina betydligare inkomstkällor. Man förestälde sig, att farhågan för dylika beskattningsåtgärder skulle afhålla mången från att egna sig åt en industri, som, i afseende på sjelfva betodlingen, erfordrade längre tid för ernåendet af gynsamma resultat, och, i afseende å sockertillverkningen, förutsatte nedläggandet af betydliga kapital uti de därför behöfliga verk och inrättningar. Man hoppades, att, om denna farhåga undanröjdes, inom vårt land, lika väl som inom andra länder med något så när likartade naturförhållanden, skulle uppblomstra en hvitbetssockerindustri af stor betydelse ej mindre för statens finanser än för folkets ekonomiska välstånd.

En ganska betydande betodling uppstod ock omedelbart derefter i större eller mindre skala inom flera delar af landet, och åtskilliga sockerfabriker anlades samtidigt. Resultatet blef emellertid, såsom bekant, föga gynsamt, i det de flesta fabrikerne inom kort nedlades.

Att den synnerligen låga beskattningen å ifrågavarande tillverkning skulle i någon väsentlig mån hafva varit en medverkande anledning till fabrikerne nedläggande, torde dock svårligen kunna antagas. Snarare tyckes detta häntyda derpå, att det endast är i landets sydliga, af klimatet mest gynnade delar, som ifrågavarande industri utan ett alltför högt skydd kan blifva lönande.

Det af 1882 års Riksdag beslutade bibehållandet af då gällande afgift å hvitbetssockertillverkningen, hvilket motiverades å ena sidan af den stora betydelse, hvitbetssockerindustrien utöfvade på jordbruket och boskapsskötseln, och, å den andra, deraf, att en stigande beskattning skulle lägga hinder i vägen för nya fabrikers uppkomst, innebar ock i sjelfva verket ett gynnande af landets af naturen lyckligast lottade delar.

Den minskning i inkomsterna af sockertullen, statskassan, sedan skatten påfördes, fått vidkännas genom hvitbetssockertillverkningen, uppgår till ej ringa belopp. En jämförelse emellan de afgifter, de skånska hvitbetssockerfabrikerne för sin tillverkning haft att erlägga, och de belopp, hvartill tullinkomsterna för motsvarande kvantiteter utländskt råsocker skulle uppgått, utvisar följande resultat:

År	Erlagd skatt:		Motsvarande tullafgift:		Statsverkets förlust:	
	Kronor,	öre.	Kronor,	öre.	Kronor,	öre.
1873	30,104:	—	150,520:	—	120,416:	—
» 1874	47,939:	30.	239,696:	50.	191,757:	20.
» 1875	26,186:	80.	130,934:	—	104,747:	20.
» 1876	40,783:	—	135,015:	—	94,232:	—
» 1877	51,510:	—	128,775:	—	77,265:	—
» 1878	33,023:	—	82,557:	50.	49,534:	50.
» 1879	43,815:	50.	109,538:	75.	65,723:	25.
» 1880	79,447:	50.	198,618:	75.	119,171:	25.
» 1881	106,059:	88.	265,149:	70.	159,089:	82.
» 1882	110,861:	54.	277,153:	85.	166,292:	31.
» 1883	149,304:	89.	373,262:	23.	223,957:	34.
» 1884	268,440:	50.	671,101:	25.	402,660:	75.
» 1885	333,507:	30.	833,768:	25.	500,260:	95.

Det framgår vidare af nämnda siffror, att hvitbetssockertillverkningen, som, efter att under åren 1873—1879 hafva hållit sig inom temligen jemna gränser, redan de båda derpå följande åren icke obetydligt stigit, efter 1882 års förenämnda riksdagsbeslut ytterligare utvecklats på ett sätt, hvilket gifver vid handen, att den derå lagda beskattning på intet vis behöfver befaras utgöra hinder för dess fortfarande framgång.

Denna beskattning är för öfrigt — till men för annan inhemsk sockertillverkning — desto lindrigare, som det i gällande författning beräknade rendement af betorna otvifvelaktigt är synnerligen lågt.

Borttagandet af ifrågavarande afgift skulle åter, till båtnad för hvitbetssockertillverkningen, icke blott i än långt högre grad förminska statens inkomster af sockertullen, utan ock bereda de inom landet varande idkarne af annan sockertillverkning det svåraste afbräck.

I betraktande af det sålunda anförda finner Utskottet motionärernas yrkande sakna fog; och hemställer följaktligen,

att ifrågavarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 5 April 1886.

På Utskottets vägnar:

A. G:SON BENNICH.